

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

dicetur, quod Deus aspicit, 1. Sam. 16. vers. 7.

II. *Impulso*, quæ nobis ad lectionem illam addiscendam quasi calcem addere debet. Illa duplex hæc ponitur:

1. *Requies suavitas*. Nam invenietis requiem, inquit Christus animabus vestris. Hæc requies provenit ex bona conscientia, quam sibi comparat is, qui mansuetus est, & nemini injuriam facit, sed mavult offendi, quam offendere, unde non solum tranquillius vivit quam hi, qui asperi & elati sunt, & ubique summum suum jus tueri volunt, sed etiam promissionem habet, quod benedictionem hereditare debet, 1. Petr. 3. v. 9.

2. *Operis facilitas*. Nam jugum meum suave est, inquit Christus, & onus meum

leve. Svave respectu futuræ compensationis, 2. Cor. 4. v. 17. leve autem

1. *Respectu collationis*, quia promeriti eramus æternam condemnationem, sed castigat nos Dominus parùm, & e una cum mundo percamus, 1. Cor. 11. v. 32.

2. *Ratione sanctificationis*, quæ per crucem Christi facta est, ut diligentibus Deum omnia deinceps in bonum operentur, Roman. 8. v. 28.

3. *Ratione confortationis*, quam Christus per Spiritum sanctum nobis sub cruce communit, ne succumbamus, sed tandem vincamus, & triumphemus, unde Paracletus vocatur, Iohan. 16. vers. 7. Hoc operetur in nobis Deus Deorum, super omnia benedictus in secula,
Amen.

In Feria Annunciationis.

Evangelium Luc. 1. v. 26. 38.

DE Abrahamo legimus, Gen. 24. v. 1. seqq. quod servum suum Eleazarum in Mesopotamiam ablegaverit, ut filio suo Isaaco uxorem ibi quæreret, quam ille Commissionem eâ, quâ par erat, diligentia & fidelitate expedit. Nam Rebeccam offendit, quæ erat puella decora nimis, virgoque pulcherrima, & incognita viro, nec repugnabat ipsius petito, sed à parentibus interrogata, num velit ire cum homine isto statim annuebat, & dicebat: Vadam. Hæc figura hodie completa est. Nam in prælecta pericope audiemus, quomodo Pater æternus servum suum primum, Gabrielem Archangelum emisit, ut Filio suo Spon-

sam, imò Matrem, quæreret, qui, veniens in Civitatem Nazareth, Mariam virginem compellat, & quod in mandatis habet, ipsi exponit, nec refragatur illa, sed in vera humilitate obsequium suum contestatur, inquit: Ecce, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.

Nos ipsam historiam ad manus sumemus, quæ in duas partes dividi potest, ut sunt:

1. *Angelica legatio.*
- II. *Humillima acceptatio.*

J. J.

EXEGESIS.

RECTÈ dixerunt Veteres, plus esse, reparare

rare mundum perditum, quam creare nondum existentem. Deus enim verbo creavit omnia, *es fostete Jhn nur ein Wort / sed Filio redemit hominem, da fostete es Jhn seinen Sohn.* Hujus tam pretiosi beneficii initium factum est hodierno die, quo ad redimendum genus humanum. Pater æternus misit Filium suum, *verboque ex yuainos,* Galat. 4. vers. 4. nimirum ex Maria virgine, contra naturæ cursum, sicut olim virga Aaronica divino miraculo in una nocte germinavit, floruit, & fructus amygdalinos produxit, Numer. 17. v. 8. Id patet ex legatione, cujus in prælecta pericope describitur

I. *Tempus*, quando facta, nempe mense sexto, à tempore, quo conceptus fuit Iohannes Baptista, ut series historiae ostendit. Iohannes debebat esse CHRISTI prodromus, & sicut Lucifer Solem orientem præcedit; Ita quoque CHRISTUM, Solem iustitiæ, præcedere debebat. Hinc æquum erat, ut conceptio Iohannis etiam conceptionem Christi præcederet. Incidit ergò Conceptio Iohannis Baptistæ in mensis Septembris diem 23. Conceptio Christi autem in mensis Martii diem 25. quo tempore omnia solent revirescere, quæ sub hyeme quasi emortua fuerunt Psalm. 104. vers. 30.

Hoc non sine causa factum est. Sicut enim Iohannis Conceptio in Autumnum incidit, quo annus ad finem tendit, quia vetus Test. concludere debebat, siquidem Lex & Prophetæ usque ad Iohannem, Matth. 11. vers. 13. Ita Christus in Vere conceptus est, quia erat vir ille, cujus nomen Zemach, sub quo omnia germinare ceperunt, Zachar. 6. vers. 12. dum tristem naturæ nostræ hyemem sua conceptione & incarnatione in læ-

tam Veris amenitatem transmavit, ut cum Sponsa CHRISTI canere possimus, Cantic. vers. 11. Hyems transit, imber abiit, & recessit, flores apparuerunt in terra nostra.

Videmus hinc, veracem esse Deum in promissionibus suis, & non auferre, quod interdum certis de causis aliquamdiu differre solet, Habac. 2. vers. 3. Confidentes Deo intelligent Veritatem, Sap. 3. vers. 9. & non confundentur, Ps. 25. v. 4.

II. *Legatus*, qui describitur

1. *Ratione nominis*, vocatur enim Gabriel, is nimirum, qui olim Danieli Prophetae apparuerat, & tempus Messiaæ determinaverat, Dan. 9. vers. 21. Unde apparet, Angelos non solum esse administratores Spiritus, Ebr. 1. vers. 14. sed & desiderate in ea prospicere, quæ per ministerium Evangelii nobis annunciantur, 1. Pet. 1. vers. 12. Exultate, vos mei, si nemo est, qui vos curet, è potentibus huius sæculi, angelos habetis potentes, illos Cœli Spiritus, quibus curæ cordique estis, Psalm. 34. vers. 8. Cavete igitur à peccatis, quibus abiguntur angeli & pietati studete, ut gaudendi materiam ipsis præbeat, Luc. 15. vers. 10.

2. *Ratione muneris*. Nam à Deo mittitur tanquam legatus cœlestis, & quidem ex ordine Archangelorum, qui ipsi à latere astant, & mandata ejus velociter expediunt, Psalm. 103. vers. 20. Diabolus, qui primos parentes seduxit, & totum genus humanum in peccatum & mortem præcipitavit, non fuit missus à Deo, sed venit à seipso, & locutus est ex proprio, Iohan. 8. v. 44. sed bonus angelus, qui Messiaæ Redemptoris Conceptionem hodie annunciat, à Deo mittitur. Unde liquet, quod non sit

fit causa perditionis, sed author & inventor sempiternae redemptionis, Ebr. 9. v. 12. Ofij. v. 14.

III. *Locus*, qui describitur

1. *Generatim*. Nam missus est, inquit Lucas, in Civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. Sita fuit hæc urbs in tribu Zabulon, trium dierum itinere ab Hierosolyma, & ad eod. contemptu habitata est tempore CHRISTI, ut Nathanael dicere non vereatur: Quid boni ex Nazareth descendere potest? Ioh. 1. vers. 46. aliàs florem vel surculum denotat.

Quod igitur CHRISTUS in hoc loco concipi voluit, eo ipso ostendit, fore se humilitatis Doctorem, Matth. 11. v. 29. qui humilia respicit, Ps. 113. vers. 6. & germen illud justum, quod Davidi promissum est, Jerem. 33. vers. 15. & spiritualem vigorem & fertilitatem nobis, qui per naturam sumus aridæ & steriles arbores, suâ conceptione afferre debebat, Joh. 15. v. 2.

2. *Speciatim*. Nam ad ædes Mariæ tendit, quæ in illa Civitate habitabat, & describitur hæc

1. *Ab adjuncto nomine*, dum Maria dicitur, quod nomen ab amaritudine originem trahit, & ἀμνηστικὸς denotat, quod Ecclesia in hac vita amaram experiatur sortem, cum tamen spiritualia mystici corporis Christi membra quotidie generet, Apocal. 12. v. 2. Sed quemadmodum Israelitæ in Mara aquam inveniebant quidem, sed quæ tam erat amara, ut bibere illam non possent, dum Moyses ex jussu Dei arborem immitteret, cujus operatione dulcescebat, Exod. 15. vers. 23. seqq. Ita Christus arbor vitæ est, quæ in Mariam se demisit, & omnes tribulationes nostras dulcora-

vit, ut diligentibus Deum nocere non possint, sed in bonum operentur, Roman. 8. vers. 28.

2. *A vitæ genere*. Fuit enim

Primo *Virgo illibata*. Ita prædictum erat Ebr. 7. v. 14. Hinc dicitur semen mulieris, non viri, Genes. 3. v. 15. Id quod typo portæ clausæ, Ezech. 44. vers. 2. & lapidis absque manu revulsi, Dan. 2. v. 34. B. Patres præfiguratum volunt.

Secundo *Virgo desponsata*, Iosepho nimirum, qui faber erat lignarius, sed nondum ipsam in domum deduxerat, multò minus cognoverat, Matthæi 1. vers. 8. Hoc factum est in honorem Conjugii, ut nasceretur Christus non quidem ex conjugio, sed tamen in conjugio, adeoque tam virginitas, quàm matrimonium, contra hereticos, alteri istorum detrahentes, honoraretur, quam rationem Basilius annotat. Factum etiam est ob certam virginitatis notitiam, ut Maria haberet virginitatis suæ custodem & testem, quod Ambrosio placeat. Factum denique, quia Christus, Ecclesiæ Sponsus, omne opus salutis operaturus fuerat in ligno crucis. Hinc talem matrem elegit, quæ fabro lignario desponsata erat. Ita non datur ulla circa hanc materiam circumstantia, quæ consolationem aliquam nobis suppeditare non possit, siquidem omnia, quæ scripta sunt, in hunc finem scripta sunt, Rom. 15. v. 4.

3. *A regia stirpe*. Fuit enim ex familia Davidis, quod ex eo colligitur, quia Iosepho ex domo Davidis oriundo desponsata est. Juxta legem enim Conjuges ex eodem genere & eadem cognationis catena prognatos esse oportebat, Num. 36. vers. 6. sed illa familia tum humiliata & ad pauperatam redacta erat, nihilominus ex

radice Iesse surculus ille repullulat, Es. 11. v. 1. 53. v. 2. Hoc promissum erat Davidi, 2. Sam. 7. v. 12. Pl. 89. vers. 4. 5. Notetur contra Judæos, qui Christo honorem Messiae denegant, cum tamen omnes notæ, quibus Messias in Scripturis depingitur, in ipso concurrant. Ita in meridie cœcutiunt, & quia alium Messiam expectant, dolores sibi ipsis multiplicant, Pl. 16. v. 4.

IV. Effectus, qui describitur

1. Ratione modi, quomodo legationem suam deposuerit, nimirum

1. Amicè salutando. Nam, Ave, inquit, gratiosa, Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. In Græco est *καταλιπέν*, du *Begnadigete* / die du *Gnade bey GOTT* *Erlangen* hast / nimirum in CHRISTO, in quo Deus Pater *ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς*, charos sive gratiosos nos reddidit, Ephes. 1. vers. 6. quemadmodum etiam benedicta dicitur inter mulieres propter conceptionem benedicti seminis, in quo omnes populi benedicendi erant, Genes. 22. vers. 18.

Pontificii angelicam hanc salutationem mutarunt in precationem: Sed perperam, cum nec definitio precationis, nec ejusdem necessaria requisita eidem competant. Oratio est locutio apud Deum, inquit Augustinus, quâ vel petimus aliquid à DEO, vel gratias eidem agimus, unde genuina, adeoque essentialia, ejusdem membra enumerantur, obsecratio, oratio, postulatio, gratiarum actio, 1. Tim. 2. v. 1. sed ave hoc angelicum non est ad DEUM, sed ad Mariam locutio, non obsecratio, non oratio, non postulatio, non gratiarum actio, sed nuda & mera salutio. Ergo horrendam Pontificii committunt

Mariolatram, quando hanc salutationem quotidie repetunt, addentes: Benedictus fructus ventris tui, Jesus CHRISTUS. Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis, Amen. Hinc Epiphanius: Quis Prophetarum præcepit hominem adorari, nedum mulierem? Sit in honore Maria, Pater, Filius & Spiritus sanctus adoretur, Mariam nemo adoret. Hic honor soli Deo debetur, El. 42. vers. 8.

2. Metum propulsando. Postquam enim conspectu & salutatione Angeli in cælesti gloria apparentis Maria perterrefacta cogitaret apud seipsam: Qualis hæc est salutio? Angelus ipsam erigit, dicens: Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Unde apparet, omnem nostram dignitatem, excellentiam & salutem è mera & sola gratia divina dependere Eph. 1. v. 4. 5. 6. 2. Timoth. 1. vers. 9. Ephes. 2. vers. 8. Tit. 3. vers. 4. 5. 6. si verò ex gratia, jam non ex meritis nostris præparatoriis, Roman. 11. v. 6. Et quid, quæso, operibus nostris vel antevertere vel præmereri possemus? Sunt servorum inutilium debita, Luc. 17. vers. 10. sunt in perfectissimis imperfecta, Roman. 7. vers. 21. sunt in sanctissimis multis vitiis contaminata, Esa. 64. v. 6. hinc detrimenta à Paulo & stercore appellantur, Philip. 3. vers. 8.

Omnem igitur in hac gratia & misericordia divina spem & consolationem ponamus. Terreat vita quantum velit. Tremorem incutiat peccatorum conscientia quantum possit. Ne metuas peccator, invenisti gratiam apud Deum. Nam justificati fidè pacem habemus apud Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, Rom. 5. vers. 1.

Yy

2. Ratio-

2. *Ratione scopi.* Nam ecce, pergit Angelus, concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus JESUM; Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur, & dabit ei Dominus DEUS sedem David patris ejus, & regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis. Hisce verbis satis perspicue exponit Angelus, quæ expedienda ipsi divinitus injuncta erant, & pulcherrimam nobis descriptionem suppeditat, quâ tota de Christo doctrina nervosè comprehenditur:

1. *Persona sublimitas:* Duæ enim naturæ exprimentur, quæ personam Christi constituent:

1. *Humana,* dum angelus ad Mariam ait: Concipies in utero, & paries filium. Item paulò post: Sanctum quod ex te nafectur. Unde sequitur, quod CHRISTUS verè in utero Mariæ ex massa sanguinea sive carnea conceptus, in eadem formatus, per menses novem gestatus, & tandem in lucem editus sit: Quemadmodum enim pueri habent carnem & sanguinem: Ita (*παραπλησίως*) particeps eorundem ipse factus est, Ebr. 2. vers. 14. quod probè notandum contra Valentinianos & hodiernos Antibaptistas, qui filium Dei carnem suam de cælo detulisse somniant. Sed hîc Angelus expressè ait, quod in Maria, & ex Maria conceptio Christi fieri debeat.

In hoc articulo salutis nostræ fundamentum consistit, quod Diabolus humanitatem CHRISTI impugnans uno impetu concutere satagit. Per lapsum redacti eramus sub potestate tenebrarum, Col. 1. vers. 13. Filius Dei autem eo sine descendit de cælo, & carnem humanam assumpsit, ut in illa & per illam caput inferna-

lis serpentis contereret, & naturam nostram liberaret. Sicut enim piscator capturus pisces hamum abscondit: Ita filius Dei fragilem nostram carnem induit, inque ea divinitatem suam quasi occultavit. Diabolus animadvertens Christi propositum, quod ipsi caput contere, & regnum ejus destruere vellet, cogitat: Facili negotio hunc deglutiam, homo mortalis est. Sed postea sensit hamum sub fragilitate assumptæ carnis absconditum, qui adhuc in palato ipsius hæret, ut piis amplius nocere non possit. Nam victus est, Johan. 16. vers. 11. amisit potestatem, Hebr. 2. vers. 14. CHRISTUS opera ejus destruxit, 1. Johan. 3. vers. 8. & omnes principatus infernales in triumphum adduxit, Coloss. 2. vers. 15.

2. *Divina.* Nam hîc erit magnus, inquit porrò angelus & filius altissimi vocabitur. Unde sequitur ex natura relatorum, quod Deus altissimus sit ejus pater, ex quo Judæi verè ipsum se patri æqualem facere colligebant, Johann. 5. vers. 18. & Christus dicitur proprius DEI filius, Romanor. 8. vers. 32. Ergò verus Deus est, & vita æterna, 1. Johan. 5. vers. 20. Imò Deus benedictus in secula, Roman. 9. v. 5.

Hæ duæ naturæ ita unitæ sunt, ut idem sit filius Dei & filius hominis, idem filius Mariæ & filius altissimi. Non enim sunt duæ personæ, sicut duæ sunt naturæ, sed unus est Dominus Jesus Christus, 1. Cor. 8. v. 6. & unus mediator *θεάνθρωπος*, 1. Timoth. 25. v. 5.

Tali Messia opus habebamus. Siquidem nudus homo æternam redemptionem invenire, & à potestate peccati & Diaboli genus humanum redimere nunquam potuisset, Psalm. 49. v. 8. 9.

II. *Officii dignitas*, quod duplex hinc describitur

1. *Sacerdotale*, quo alludit angelus nomine JESU. JESUS enim Salvatorem significat, Matth. 1. v. 21. hoc officium fideliter administravit, dum se ipsum Patri obtulit in odorem bonæ fragrantia, Ezech. 5. vers. 2. & unica illâ oblatione consummavit justificandos in æternum, Ebr. 10. v. 12. 14. quin etiam adhuc hodie pro nobis apud Patrem intercedit, quando Satanas accusat nos, 1. Johan. 2. v. 1. Apoc. 12. v. 10. Roman. 8. v. 43.

2. *Regale*. Hoc consistit in gubernatione Ecclesiæ, & super omnes se extendit, qui fidei Jacob sunt, Roman. 9. vers. 8. non est de hoc mundo, Joh. 18. v. 36. Errant igitur Judæi, quando talem Messiam præstolantur, qui more terrenorum Monarcharum dominaturus sit in mundo. Ita non describitur Messias in sacris literis, sed tanquam Rex pauper, Zachar. 9. vers. 9. contemtu, ignominia, plagis, verberibus, vulneribus, morte, crucifixione multandus, cruciandus, occidendus, sepeliendus, Esa. 53. vers. 3. Ps. 22. vers. 17. 18. Dan. 9. vers. 26. zach. 12. vers. 10. hinc cum populus ipsum in Regem vellet eligere, fugit in montem, Joh. 6. v. 15. quia venerat ministrare, non ministrari, Matth. 20. v. 28. interim Rex est spiritualis, qui Ecclesiam defendit contra omnes portas inferorum, Matth. 16. v. 18.

De Secundo.

Vidimus legationem, videbimus etiam *acceptationem*, ubi tria potissimum considerata occurrunt:

I. *Mariæ percontatio*. Nam quomodo erit istud, inquit, quoniam virum non

cognovi. Sed quomodo illud non procedit ex incredulitate, ut Nicodemus hoc ipso articulum de regeneratione impugnavat, Johan. 3. vers. 4. sed ex docilitate, ut voluntatem Dei plenius cognosceret, & fidem suam confirmaret. Hoc exemplum nos quoque imitari debemus, quando ex ore angeli, id est, pastoris nostri aliquid audimus, quod non intelligimus, ut queramus, quomodo res se habeat, cum Berthoënsibus, Actor. 17. versic. 11. & si fundamentum habet in sacris literis, non vocemus in dubium, aut plane inficiemur, quamvis ratione penetrare non possumus, sed Deo cum Abrahamo gloriam demus, & simpliciter credamus. Beati enim qui non vident, & tamen credunt, Johan. 20. vers. 29.

II. *Angelica declaratio*, quâ

1. *Modum explicat*. Nam Spiritus Sanctus, inquit, superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, quapropter & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius DEI. Ubi tria potissimum consideratione digna sunt. Denominatur enim

1. *Causa principalis*, quæ est Spiritus Sanctus. Quamvis enim incarnatio certo modo sit opus SS. Trinitatis, sicut hoc loco mentio fit altissimi, id est, Dei Patris, itemque virtutis altissimi, id est, Filii, qui vocatur Dei virtus, 1. Corinth. 1. v. 24. & Spiritus Sanctus, tamen peculiari ratione Spiritui Sancto tribuitur, qui est Spiritus sanctificationis, Rom. 1. v. 4. & guttulas sanguinis in Maria virgine ita sanctificavit, ut fructus ventris ejus esset sanctus, impollutus, à peccatoribus segregatus, Ebr. 7. v. 26.

2. *Modus Supernaturalis*, qui exprimitur